

Tožba na izpolnitev testamentarne obvezanosti, da si ima predmetom nepokretno dobro, ni realna tožba. Na take tožbe nima se upotrebljevati §. 52 sodnega pravilnika.

V Istri, kder je v moči sodni red italijanski, ima se vmesni razpor zaradi nenadležnosti sodišča rešiti z odlokom, proti kateremu je v osmih dneh rekurs odprt.

Z oporoko pr. 18. aprila 1875, št. 2306 imenovala je Ljubuša, udova Vladuha Križmana, svojim naslednikom Mogoja Buršića naloživši mu, da mora dati v petih letih po njenej smrti brati za sto gold. maš. V varnost teh maš podložila je svoje zemljišče „Budanja Njiva“ imenovano s pogojem, da, ako ne bi imenovani naslednik v odločenem času omenjenega naloga izvršil, ima pripasti isto zemljišče z isto obvezanostjo v last oporoke svedoku Nedeljku Bergamu.

Mogoj Buršić je umrl ne da bi izvršil vprašavnega naloga. Ker je petletni obrok uže davno pretekel, in ker ni Zorica Buršićeva, hči in dedinja uže imenovanega Mogoja Buršića, navedenega naloga izpolnila, prosil je Nedeljko Bergam s tožbo pr. 28. januarja 1871, št. 547. napereno proti Zorici Buršićevi, da se z razsodbo za prav spozna:

„Na podlagi ustmene oporoke Ljubuše udovice Vladuha Križmana je tožena dolžna odstopiti tožitelju zemljišče „Budanja Njiva“ imenovano, da bode on mogel dati celebrirati za sto goldinarjev maš.“

Na to pismo uloženo tožbo uvedeno je bilo ustmeno redno obravnavanje in na drugem pravnem dnevi proizvedla je tožena svojim odgovorom proti tožbi tudi prigovor (exceptio) zastran nenadležnosti sodišča, ker stanuje na Pazinščini. S proti naglavnim govorom je bila pravda vpričo obeh strank redno sklenena s skladom spisov.

C. kr. kotarski sod vodnjanski je z razsodbo od 12. oktobra 1881 l., št. 5010 vzprijemši exceptio fori declinatoria vrnil tožitelju tožbi ter obsodil ga v povračilo pravnih stroškov iz teh le

razlogov:

Tožbe, imajoče predmetom stvarne pravice na kako nepokretnino, to je take pravice, ki osobi nad kako rečjó gredó ne gledé na to ali ono osobo (§. 307 drž. zak.), imajo se naperiti po §. 52 ces. pat. od 20. novembra 1852, št. 251 samo pred realnim sodiščem.

To omenivši, in ker ima tožena redno svoje domovališče v Žminji na Pazinščini; ker ne sme nihče dedine samovlastno v posest vzeti, kajti dedinska pravica mora se pred sodiščem obravnati in od njega izprositi prisojenje zapuščine, to je predajo v pravno posest (§. 797 obč. drž. zak.); ker ni tožitelj dokazal, da mu je vloženo zemljišče prisodil zapuščinski sodnik in da je pridobil tudi last istega zemljišča (§§. 430, 436 obč. drž. zak.); in ker za tožitelja ne govori nego omahljivo pravno ime, namreč ustmena oporoka pokojne Ljubuše Križmanove, izrečena v pričo dveh samih prikladnih svedokov, — je očitno, da bi v tožbi navedena pravica mogla pripadati tožitelju samo proti denašnji toženej, a ne tudi proti tretjim osobam, in če prav se tožba na to glasi, da bi tožena primorana bila vprašavno zemljišče tožitelju odstopiti, nima vendar-le ta tožba stvarnega prava za podlago, temuč samo osobno pravo do stvari.

Bilo je tedaj treba vzprijeti prigovor, da je to sodišče v tej pravdi inkompetentno, vrniti tožbo tožitelju ter ga obsoditi po §. 24 zak. od 16. maja 1874, št. 69 drž. zak. v povračilo pravnih stroškov.

Proti tej razsodbi apeliral je tožitelj sicer po osmem dnevi, a vender-le v štirinajstih dneh. Ces. kr. višje sodišče tržaško je z rešenjem od 23. marca 1882, št. 921 videvši in pregledavši pravdne spise predložene z izvestjem od 26. februarja 1882, št. 893 in

uvaževaje, da se je imel vmesni razpor, kateri je nastal zastran nenadležnosti sodišča vsled prigovora tožene Zore Buršičeve, rešiti v smislu dvorn. dekreta od 7. novembra 1820, št. 1715 z odlokom, a nikakor ne z razsodbo;

uvaževaje pa, da navzlic tej nepravilnosti ni ničesar zoper to, da ne bi moglo višje sodišče, mestu da uniči prizvano razsodbo, smatrati iste razsodbe za odlok ter rešiti pritožbo propale stranke;

uvaževaje, da navedeni prigovor ni bil proizveden pri prvi pravnej na tožbo razpisanej obravnavi dne 1. aprila 1881, pri kateri ste bile obadve stranki, temuč komaj pri družem pravdnem dnevi 8. aprila 1881, ter da se je moral odbiti tak prigovor že za to, ker je prepozno bil proizveden;

uvaževaje, da s tožbo pr. 28. januarja 1881, št. 547 zahteva tožitelj, da se mu proda in izroči zemljišče ležeče v porezni občini bokorškej v vodnjanskega sodišča oblasti, ter da imade po tem tacem ista tožba očitno za predmet nepokretno dobro, torej realno pravo lastništva na tako dobro;

uvaževaje, da je tedaj v smislu §. 52 sodnega pravilnika z vso pravico imela biti naperena tožba pred ces. kr. kotarskim sodiščem vodnjanskem, ter da je po tem tacem tak prigovor tudi v bitnosti brez pravne podlage;

uvaževaje, da tožena v svojem apelacijskem odgovoru ni grajala, da se je tožitelj prepozno pritožil zoper rešenje prvega sodca ter da ni rekuriral proti zadevnemu odloku od 6. decembra 1881 l., št. 6279, s katerim je bila apelacija vzprijeta, če prav je imela biti odbita (§. 4 dvorn. dekr. od 7. novembra 1820, št. 1714), ker je bila oglašena po osmem dnevi po dostavljenej razsodbi;

videvši ustanovljenje §§. 24 in 26 zakona od 16. maja 1874, št. 96, na kolikor se tiče stroškov vmesnega razpora, — vzprijemši apelacijo in zadevno rekurs ter promenivši napadeno razsodbo smatrajoč jo odlokom

odločilo:

a) odbije se prigovor zastran nenadležnosti sodišča, kateri je proizvedla tožena proti tožbi pr. 28. januarja 1881, št. 547;

b) naloži se prvemu sodcu, da reši pravdo in merito;

c) tožena je dolžna povrniti tožitelju v 14 dneh pod eksekucijo apelacijske stroške (za vmesni razpor) ugotovljene na 5 gld.

Vsled dvornega rekursa je vender-le c. kr. najvišje sodišče z rešenjem od 28. junija 1882, št. 7263

uvaževaje, da je dvorni dekret od 7. novembra 1880, št. 1714 proglašen s početka za lombardsko-beneško kraljestvo, bil uveden z poznejšim dvornim dekretom od 25. januarja 1822, št. 1832 pri vseh sodiščih, pri katerih je v moči občni sodovnik italjanski;

uvaževaje, da pravni lek, katerega se je imel poslužiti tožitelj proti rešenju c. kr. kotarskega soda vodnjanskega, ki je rešil vmesni razpor zastran nenadležnosti sodišča z razsodbo mestu z odlokom, mogel je biti jedino apelacija, kakor sledi iz §. 319 obč. sodn. reda (italj.);

uvaževaje, da huljena ničevost zadeva samo nebitno obliko (formaliteto), ki nima nikakoršnega upliva na rešenje vmesnega razpora, kajti lahko je bilo smatrati isto razsodbo za odlok ter pripisati vloženej apelaciji učinke (gl' effeti) rekurza;

uvaževaje, da tožitelj ni grajal, da je prekasno bil proizveden prigovor o nenadležnosti sodišča (incompetentis judicis);

uvaževaje, da, kolikor je mogoče razvideti iz tožbe tožitelja, katera ne odgovarja nikakor ne predpisom §§. 3, 7 sodovnika, zahteva on izročitev zemljišča Budanj imenovanega na podlagi oporoke pokojne Ljubuše Križmanove, ker postavljeni naslednik Vladuh Buršič ni izvršil naloga, da bi bil dal namreč brati za 100 gold. maš, češ da po tem tacem pripada njemu isto zemljišče z istim nalogom;

uvaževaje, da v smislu tožbe, ker se je uresničil suspensivni pogoj, od katerega je bilo odvisno volilo namenjeno tožitelju, pripadala je njemu personalna pravdna pravica proti nasledniku Mogoja Buršiča, kateri bi po oporoki dolžan bil izročiti volilo;

uvaževaje, da ni tožitelj trdil, da je Zora Buršičeva, hči pokojnega naslednika Mogoja Buršiča, tožena kakor tretja posestnica vprašavnega nepokretnega dobra in zato mora se domnevati, da je tožba proti njej naperena z razloga, da je ona dolžna izročiti vprašavno zemljišče tožitelju in sicer za to, da se izvrši obvezanost izvirajoča iz oporoke Ljubuše Križmanove, obvezanost namreč, ki je prešla na denašnjo toženko kakor dedinjo njenega rajncega otca;

uvaževaje, da se iz pravnih spisov ne razvidi, da ni dovršena čistoba zapuščine pokojnega Vladuha Buršiča, ter da imade to čistobo še dovršiti c. kr. kotarski sod vodnjanski;

uvaževaje, da v smislu tožbe zahteva tedaj tožitelj, da mu obvelja prvotna pravica proti toženej in da se vsled tega mora imeti za izvestno, da spada tožba pod sodišče tožene, katero je, z ozirom na njeno domovališče, c. kr. kotarsko sodišče pazinsko;

uvaževaje, da mora podlegla stranka povrniti protivnej stranki stroške z napadanjem prouzročene in potrebne za obrambo svojih pravic (§§. 24 in 26 zak. od 16. maja 1784, št. 69) ter da niso bili potrebni stroški za apelacijski odgovor, — vzprijemši dvorni rekurs tožene Zorice Buršičeve potrdilo kakor odlok razsodbo c. kr. kotarskega soda vodnjanskega od 12. oktobra 1881, št. 5010, obsodilo tožitelja v povračilo stroškov dvornega rekurza s 3 gld. 50 soldov ter pobotalo med strankama stroške druge instance.

T.

„Gmajne“.

Došlo nam je sledeče pismo, in mi ga priobčimo za sedaj brez opazke, in to iz tega namena, da opozorimo naše juriste in sploh one kroge, ki se zato zanimajo na to velevažno upraśanje s prošnjo, da nam iz vseh krajev naše slovenske domovine pošlejo vse, kar o tem predmetu vedo in kar bi utegnilo koristno biti, da se sistematično razpravlja vpraśanje o „gmajnah“. —

Častiti gospod urednik !

Dovolite, da Vas spominam na predmet, katerega pravno razpravljanje v Vašem cenjenem listu bi utegnilo vstrezati ne samo juridično učenim, temveč i drugim čitateljem, vzlasti občinskim organom. Predmet katerega mislim, so občinski pašniki, mej ljudstvom sploh imenovani „gmajne.“ Razpravljanje pa, katerega mislim, o „gmajnah“ naj bi se sukalo o pravnem zadržaji takšnih „gmajn.“ V ta namen dozvoljujem si Vam nekoliko opisati zgodovinski ali bolje dejanski značaj naših gmajn po Štajerskem, kateri utegne tudi takšnemu značaju gmajn po Kranjskej jednak biti; Vas pa prosim, ako Vam je drago, da razmotrite pravni značaj glede na dosedanje prakso in na višje razsodbe.

Znano je, da naše krajne občine na kmetih sestojé večjidel iz več krajev ali vasij. Vsaka takšna vas pa ima navadno več ali manj pašnikov (gmanj), po katerih imajo tačasni sosesčani pravico živino pasti, steljo grabiti itd. Pravico do tahi gmajn imajo po